

Utkast - Lov om krav til kassasystem (kassasystemloven)

§ 1. Lovens virkeområde

Denne loven gjelder leverandør av kassasystem som nevnt i § 2 bokstav e. Loven fastsetter hvilke krav som gjelder for kassasystemer mv. når disse brukes av bokføringspliktig som nevnt i bokføringsloven § 2 for å registrere og dokumentere kontantsalg.

§ 2. Definisjoner

I denne loven menes med

- a) kontantsalg: salg av varer og tjenester der kjøpers betalingsforpliktelse overfor selger gjøres opp ved levering, ved bruk av betalingskort eller kontanter som betalingsmiddel. Salg over internett eller ved oppkrav anses ikke som kontantsalg,
- b) betalingskort: debetkort, kredittkort og faktureringskort,
- c) kontanter: andre betalingsmidler enn betalingskort,
- d) kassasystem: kassaapparat eller annet elektronisk system for registrering av kontantsalg og utskrift av salgskvittering,
- e) leverandør av kassasystem: produsent eller importør som enten selv eller gjennom forhandler selger eller tilbyr kassasystemer mv. for salg, utleie eller utlån til bokføringspliktig som nevnt i § 1. Som leverandør av kassasystem anses også forhandler og andre som tilpasser kassasystemer til den enkelte bokføringspliktige, og
- f) kassasystemets ID-nummer: en unik identifikator for kassasystemet.

§ 3. Krav til kassasystem

(1) Kassasystem skal være innrettet slik at det lett kan vurderes om det er i samsvar med kravene i denne loven og i bestemmelser gitt i medhold av loven. Opplysninger om kassasystemets modell, type og versjon, med kassasystemets ID-nummer, skal være lett tilgjengelig.

(2) Det skal foreligge en systembeskrivelse av kassasystemets oppbygging og alle funksjonene i systemet. Systembeskrivelsen skal følge med kassasystemet ved salg, utleie eller utlån.

§ 4. Bistand og plikt til utlevering av programvare mv.

(1) Leverandør av kassasystem skal gi skattekontoret nødvendig bistand til innsyn i kassasystemet.

(2) Skattekontoret kan kreve å få et kassasystems programvare, servicenøkler, servicemanual, programmeringsverktøy og programmeringsmanual utlevert fra leverandør av kassasystemet. Det skal fastsettes en frist for oppfyllelse.

§ 5. Leverandørerklæring mv.

(1) Leverandør av kassasystem skal avgis en produkterklæring til skattekontoret om at kassasystemet oppfyller kravene i § 3 og kravene i bestemmelser gitt i medhold av loven. Erklæringen skal avgis før kassasystemet tilbys for salg, utleie eller utlån. Erklæringen skal oppdateres ved nye versjoner av kassasystemet.

(2) Ved salg, utleie eller utlån skal produkterklæringen følge med kassasystemet.

(3) Dersom en leverandør av kassasystem blir oppmerksom på at et kassasystem med produkterklæring likevel ikke tilfredsstillende oppfyller kravene i § 3 eller kravene i bestemmelser gitt i medhold av loven, må leverandøren uten ugrunnet opphold både melde fra om dette til skattekontoret og til sine kunder, samt utbedre mangelen eller trekke kassasystemet fra markedet.

§ 6. Overtredelsesgebyr

(1) Dersom leverandør av kassasystem ikke har avgitt produkterklæring etter § 5, eller kassasystemet ikke oppfyller kravene i § 3, kan skattekontoret ilegge leverandøren av kassasystemet overtredelsesgebyr. Det samme gjelder dersom kassasystemet ikke oppfyller kravene i bestemmelser gitt i medhold av loven.

(2) Overtredelsesgebyr ilegges ikke når leverandøren frivillig har fulgt bestemmelsen i § 5 tredje ledd. Dette gjelder likevel ikke dersom melding om feilen kan anses fremkalt ved kontrolltiltak som er eller vil bli satt i verk, eller ved opplysninger som skattekontoret har fått fra andre.

(3) Overtredelsesgebyret utgjør 30 rettsgebyr, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. Ved ytterligere feil i samme type kassasystem innen 12 måneder etter at forrige overtredelsesgebyr ble ilagt utgjør overtredelsesgebyret 60 rettsgebyr.

(4) Skattekontoret skal ved ileggelse av overtredelsesgebyr gi leverandøren en frist for å utbedre mangelen eller trekke kassasystemet fra markedet.

(5) Vedtak om overtredelsesgebyr kan påklages til Skattedirektoratet innen tre uker.

(6) Overtredelsesgebyret tilfaller statskassen.

§ 7. Tvangsmulkt

(1) Skattekontoret kan ilegge den som ikke har etterkommet pålegg om å utlevere programvare mv. etter § 4 annet ledd innen den fastsatte fristen, en daglig løpende tvangsmulkt frem til utlevering skjer. Tvangsmulkten utgjør ett rettsgebyr per dag, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. I særlige tilfeller kan tvangsmulkten settes høyere, men oppad begrenset til 10 rettsgebyr per dag.

(2) Skattekontoret kan ilegge den som ikke har etterkommet pålegg om å utbedre mangelen eller trekke kassasystemet fra markedet etter § 6 fjerde ledd innen den fastsatte fristen, en daglig løpende tvangsmulkt fram til utbedring skjer. Tvangsmulkten utgjør 10 rettsgebyr per dag, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd.

(3) Samlet tvangsmulkt kan ikke overstige 1 000 000 kroner.

(4) Vedtak om tvangsmulkt rettes mot styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon og sendes hvert medlem i rekommandert brev. Tvangsmulkten kan inndrives så vel hos medlemmene av styret som hos selskapet, samvirkeforetaket, foreningen, innretningen eller organisasjonen.

(5) Vedtak om tvangsmulkt kan påklages til Skattedirektoratet innen tre uker.

(6) Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

§ 8. Forskriftshjemmel

Departementet kan gi forskrifter som utfyller bestemmelsene i denne lov og fastsette ytterligere krav når det finnes nødvendig av hensyn til pliktig regnskapsrapportering eller skatte- og avgiftskontroll.

§ 9. Ikrafttredelse

Loven trer i kraft dd. mmmm 201å.

Utkast – Forskrift om gjennomføring og utfylling av lov dd. mmmm 201å nr. xx om kassasystemer (kassasystemforskriften)

Fastsatt av Finansdepartementet dd. mmmm 201å med hjemmel i lov dd. mmmm 201å nr. xx om kassasystemer (kassasystemloven) § 8

Kapittel 1. Forskriftens virkeområde. Definisjoner

§ 1-1. Virkeområde

Forskriften inneholder bestemmelser til utfylling og gjennomføring av kassasystemloven.

§ 1-2. Definisjoner

I denne forskriften menes med

- a) kassaskuff: oppbevaringsplass for betalingsmiddel som registreres i et kassasystem,
- b) kassapunkt: fysisk plassering av kassasystem og terminaler eller annet som er tilkoblet kassasystem og hvor salg registreres,
- c) skuffeåpning (nullinnslag): integrert kassaskuff åpnes uten at det har skjedd noen registrering av kontantsalg eller tilbakebetaling,
- d) salgskvittering: utskrift fra kassasystem som viser gjennomført kontantsalgstransaksjon,
- e) returkvittering: utskrift fra kassasystemet som viser at tidligere utskrevet salgskvittering inneholder feilaktige opplysninger eller opplysninger om tilbakebetaling for prisjusterte eller returnerte varer eller tjenester,
- f) kopikvittering: papirkopi av salgskvittering,
- g) pro forma kvittering: utskrift fra kassasystem som viser foreløpig registrert salg,
- h) utleveringskvittering: bekreftelse for kredittsalg,
- i) kvittering fra betalingsterminal: utskrift fra betalingsterminal som viser bruk av betalingskort,
- j) løpende anvendelse: all bruk av kassasystemet, herunder registrering av salg mv. og utskrift av kvitteringer som nevnt i bokstavene d til h, endring av priser, korreksjoner, skuffeåpninger (nullinnslag), utskrift av rapporter og lignende, samt endringer av programvare og midlertidig tilkobling av eksternt programvare anses som løpende anvendelse,

- k) elektronisk journal: dokumentasjon av den løpende anvendelsen av kassasystemet i elektronisk form,
- l) Z-rapport: sammenstilling av dagens registreringer i kassasystemet,
- m) X-rapport: sammenstilling av registreringer i kassasystemet siden forrige Z-rapport,
- n) grand total retur: akkumulert verdi av returer og andre poster som har redusert kontantsalget,
- o) grand total salg: akkumulert kontantsalg, uten fradrag av grand total retur,
- p) grand total netto: grand total salg redusert for grand total retur.

Kapittel 2. Krav til kassasystem og produkterklæring

§ 2-1. Systembeskrivelse

Av systembeskrivelsen som nevnt i kassasystemloven § 3 annet ledd skal det fremgå hvordan kassasystemet kan kontrolleres. Dersom kassasystemet oppbevarer dokumentasjon av bokførte opplysninger, og det er nødvendig for å kunne kontrollere bokførte opplysninger på enkel måte, skal systembeskrivelsen også dokumentere kontrollsporet, herunder hvordan systemgenererte poster kan etterprøves.

§ 2-2. Kassaskuff

Kassasystemet skal ha integrert kassaskuff. Dette gjelder likevel ikke kassasystem med funksjonalitet for å registrere kontantsalg mv. på den enkelte operatør.

§ 2-3. Skriver mv.

(1) Kassasystemet skal ved det enkelte kassapunkt være utstyrt med en skriver. Skriveren skal kunne produsere dokumentasjon som nevnt i § 1-2 bokstavene d til h og k til m.

(2) Kassasystemet skal for det enkelte kassapunkt være utstyrt med en eksportfunksjon, slik at det er mulig å overføre opplysningene i elektronisk journal til eksternt lagringsmedium.

§ 2-4. Krav til språk

Systembeskrivelse, programvare, servicemanual, programmeringsverktøy og programmeringsmanual skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Det samme gjelder tekst på kvitteringer, X-rapport og Z-rapport samt registrering av løpende anvendelse.

§ 2-5. Funksjoner som et kassasystem skal ha

- (1) Kassasystemet skal kunne registrere vekselkasse.
- (2) Kassasystemet skal kunne registrere betaling med ulike typer betalingsmidler.
- (3) Kassasystemet skal ha klokke. Klokken skal være stilt til norsk normaltid og justeres for sommertid.
- (4) Kassasystemet skal klart skille mellom positive og negative beløp på alle kvitteringer, rapporter og i elektronisk journal.
- (5) Kassasystem som er beregnet til bruk for flere bokføringspliktige, skal være tilrettelagt slik at all løpende anvendelse, herunder betalingsmidler, registreres særskilt for hver enkelt bokføringspliktig virksomhet.

§ 2-6. Funksjoner som et kassasystem ikke skal ha

- (1) Programvaren i et kassasystem skal ikke ha andre funksjoner enn det som fremgår av systembeskrivelsen, jf. kassasystemloven § 3 annet ledd.
- (2) Programvaren i et kassasystem skal ikke kunne tilsluttes med eller integreres med utrustning eller programvare som muliggjør endring eller sletting av elektronisk journal.
- (3) Programvaren i et kassasystem skal ikke ha funksjoner som muliggjør at brukeren kan ta bort, forandre eller legge til opplysninger i foretatte registreringer. Forprogrammert tekst på varer og tjenester skal ikke kunne endres ved eller etter registreringen.
- (4) Det skal ikke være mulig å registrere salg uten at det skrives ut en salgskvittering. Det skal ikke kunne skrives ut mer enn én kopikvittering.
- (5) Det skal ikke være mulig å foreta registreringer i kassasystemet dersom integrert kassaskuff er åpen.
- (6) Det skal ikke være mulig å foreta registreringer i kassasystemet dersom lagringsminnet er fullt.
- (7) Kassasystemet skal ikke ha en særskilt funksjon for treningsbruk.
- (8) Det skal ikke være mulig å merke særskilte varer eller tjenester i kassasystemet slik at de ikke tas med på X- og Z-rapport.

§ 2-7. Elektronisk journal

(1) All løpende anvendelse skal lagres fortløpende i elektronisk journal. Dette omfatter også opplysninger på kvitteringer som nevnt i § 1-2 bokstavene d til h. Elektronisk journal skal være sikret mot endring. Ved overføring av elektronisk journal til et annet elektronisk medium, skal systemet produsere en fil direkte fra elektronisk journal som ikke enkelt lar seg redigere. Det skal ikke være mulig å overføre opplysninger som ikke inngår i en Z-rapport.

(2) Tidspunktene for åpning og lukking av integrert kassaskuff skal fremgå av elektronisk journal.

(3) Hvis kassasystemet har funksjonalitet for prissetting av varer og tjenester, skal det være mulig å ta frem opplysninger om aktuelle priser fra kassasystemet. Det skal i slike tilfeller fremgå av den elektroniske journalen når prisene har blitt endret.

(4) Hvis kassasystemet har funksjonalitet for å undersøke pris, skal slike prisundersøkelser registreres i elektronisk journal.

(5) Hvis kassasystemet har funksjonalitet for identifikasjon av den enkelte operatør ved bruk av kort eller lignende, skal elektronisk journal inneholde opplysninger om vedkommendes navn eller ansattnummer i tilknytning til salgstransaksjonene og andre registreringer.

(6) All løpende anvendelse må kunne identifiseres og skilles ut med et startpunkt, slik at opplysningene kan tolkes ved bruk av anerkjente dataanalyseverktøy.

§ 2-8. Rapporter og kvitteringer

§ 2-8-1. X-rapport, Z-rapport, salgskvittering mv.

(1) Kassasystemet skal kunne fremstille X-rapporter, Z-rapporter, salgskvitteringer og returkvitteringer. Dersom kassasystemet har funksjonalitet til å registrere kredittsalg, skal også utleveringskvittering kunne fremstilles.

(2) Det skal ikke være mulig å utarbeide en Z-rapport uten at alle salg er avsluttet. En Z-rapport kan ikke ha samme nummer som en tidligere Z-rapport.

§ 2-8-2. X-rapport

En X-rapport skal minst inneholde følgende opplysninger:

- a) angivelse av at rapporten er en X-rapport,
- b) foretakets navn og organisasjonsnummer,
- c) dato og klokkeslett,
- d) kassasystemets ID-nummer,

- e) totalt kontantsalg,
- f) antall kontantsalg og beløp minimum fordelt på hovedgrupper,
- g) antall kontantsalg og beløp fordelt på ulike betalingsmidler,
- h) antall kontantsalg og beløp fordelt på ulike betalingsmidler spesifisert for hver enkelt operatør, dersom kassasystemet har funksjonalitet for dette,
- i) antall tips og beløp, dersom kassasystemet har funksjonalitet for dette,
- j) avgiftspliktig og avgiftsfritt salg mv. samt merverdiavgift fordelt på ulike merverdiavgiftssatser,
- k) inngående vekselskasse,
- l) antall salgskvitteringer,
- m) antall skuffeåpninger,
- n) antall kopikvitteringer og beløp,
- o) antall pro forma kvitteringer og beløp,
- p) antall returer og beløp,
- q) antall rabatter og beløp,
- r) antall avbrutte kontantsalg og beløp,
- s) antall linjekorreksjoner spesifisert på type og beløp,
- t) antall prisforespørsler spesifisert på varegruppe og beløp,
- u) antall øvrige korreksjoner spesifisert på type og beløp,
- v) antall utleveringskvitteringer og beløp,
- w) grand total salg,
- x) grand total retur,
- y) grand total netto.

§ 2-8-3. Z-rapport

En Z-rapport skal minst inneholde opplysninger som nevnt i § 2-8-2 bokstavene b til y. I tillegg skal Z-rapporten være fortløpende nummerert og inneholde en angivelse av at rapporten er en Z-rapport. Z-rapporten kan ikke inneholde registreringer som er omfattet av en tidligere Z-rapport.

§ 2-8-4. Salgskvittering

En salgskvittering skal minst inneholde opplysninger som nevnt i forskrift 1. desember 2004 nr. 1558 om bokføring § 5a-12 samt en angivelse av type betalingsmiddel og kassasystemets ID-nummer. Ordet "Salgskvittering" skal angis øverst på kvitteringen. Dersom betalingsterminal er integrert med kassasystemet, skal salgskvitteringen også inneholde transaksjons-ID.

§ 2-8-5. Returkvittering

Ordet "Returkvittering" skal angis øverst på kvitteringen. For øvrig gjelder bestemmelsen i § 2-8-4 tilsvarende for returkvittering.

§ 2-8-6. Kopikvittering og pro forma kvittering

Hvis kassasystemet har funksjonalitet til å skrive ut kopikvittering eller pro forma kvittering skal disse være tydelig merket hhv. "KOPI" og "Foreløpig kvittering - IKKE KVITTERING FOR KJØP". Den markerte teksten skal være minst dobbelt så stor som den teksten som angir beløp.

§ 2-8-7. Utleveringskvittering

Hvis kassasystemet benyttes til å registrere kredittsalg *som skal faktureres særskilt*, skal det skrives ut en kvittering som viser hvilke varer og tjeneste som er levert. Kvitteringen skal tydelig merkes "Utleveringskvittering – IKKE KVITTERING FOR KJØP". Den markerte teksten skal være minst dobbelt så stor som den teksten som angir beløp.

§ 2-8-8. Kvittering fra betalingsterminal

Kvittering fra betalingsterminal som ikke er integrert med kassasystemet skal tydelig merkes "IKKE KVITTERING FOR KJØP". Den markerte teksten skal være minst dobbelt så stor som den teksten som angir beløp.

§ 2-9. Produkterklæring

- (1) Produkterklæring som nevnt i kassasystemloven § 5 skal gis elektronisk.
- (2) Produkterklæring skal anses underskrevet ved bruk av:

- a) kvalifisert sertifikatløsning, eller
  - b) fødselsnummer og organisasjonsnummer, samt bruk av PIN-kode som gir fullmakt til å godkjenne produkterklæringen.
- (3) Tildeling av PIN-kode skjer på den måte som Skattedirektoratet bestemmer.

Kapittel 3. Ikrafttredelse

§ 3-1. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft dd. mmmm 201å.

**Utkast – lov om endring av lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring
(bokføringsloven)**

I

I lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 10a skal lyde:

§ 10a. Særlige regler om dokumentasjon av kontantsalg

Bokføringspliktige skal registrere og dokumentere kontantsalg mv. ved bruk av kassasystem mv. med produkterklæring som nevnt i kassasystemloven § 5.

Bokføringspliktige skal gi melding til skattekontoret om kassasystemer som finnes i den bokføringspliktige virksomheten.

Departementet kan i forskrift fastsette krav til bruk av kassasystem mv., herunder gi unntak, og kan gi nærmere bestemmelser om meldeplikten.

Ny § 15a skal lyde:

§ 15a. Overtredelsesgebyr

Skattekontoret kan ilegge bokføringspliktig som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 10a overtredelsesgebyr. Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i medhold av § 10a.

Overtredelsesgebyret utgjør 15 rettsgebyr, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. Ved ytterligere overtredelse innen 12 måneder etter at forrige overtredelsesgebyr ble ilagt, utgjør overtredelsesgebyret 40 rettsgebyr.

Vedtak om overtredelsesgebyr kan treffes på stedet uten forhåndsvarsel. Vedtak om overtredelsesgebyr kan påklages til Skattedirektoratet innen tre uker.

Overtredelsesgebyret tilfaller statskassen.

II

Loven trer i kraft dd. mmmm 201å. Bokføringspliktige må overholde kravene som følger av loven eller forskrifter gitt i medhold av loven innen dd.mmmm 201å.

Utkast – Forskrift dd. mmmm 201å om endring av forskrift 1. desember 2004 nr. 1558 om bokføring (bokføringsforskriften)

Fastsatt av Finansdepartementet dd. mmmm 201å med hjemmel i lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven) § 10a og § 16

I

I forskrift 1. desember 2004 nr. 1558 om bokføring (bokføringsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 5-3 oppheves.

§ 5-4 oppheves.

§ 5-5 første ledd skal lyde:

Dokumentasjon av kjøp skal være salgsdokumentet selger har utstedt og skal inneholde de opplysningene som fremgår av § 5-1 (§§ 5-1-1 til 5-1-8) og § 5a-12.

Nytt kapittel 5a skal lyde:

Kapittel 5a. Særlig om dokumentasjon av kontantsalg

§ 5a-1. Definisjoner

I dette kapittel menes med

- a) kontantsalg: salg av varer og tjenester der kjøpers betalingsforpliktelse overfor selger gjøres opp ved levering, ved bruk av betalingskort eller kontanter som betalingsmiddel. Salg over internett eller ved oppkrav anses ikke som kontantsalg,
- b) betalingskort: debetkort, kredittkort og faktureringskort,
- c) kontanter: andre betalingsmidler enn betalingskort,
- d) kassasystem: kassaapparat eller annet elektronisk system for registrering av kontantsalg og utskrift av salgskvittering,
- e) kassaskuff: oppbevaringsplass for betalingsmiddel som registreres i et kassasystem,
- f) kassapunkt: fysisk plassering av kassasystem og terminaler eller annet som er tilkoblet kassasystem og hvor salg registreres,

- g) kassasystemets ID-nummer: en unik identifikator for kassasystemet,
- h) skuffeåpning (nullinnslag): integrert kassaskuff åpnes uten at det har skjedd noen registrering av kontantsalg eller tilbakebetaling,
- i) salgskvittering: utskrift fra kassasystem som viser gjennomført kontantsalgstransaksjon,
- j) returkvittering: utskrift fra kassasystemet som viser at tidligere utskrevet salgskvittering inneholder feilaktige opplysninger eller opplysninger om tilbakebetaling for prisjusterte eller returnerte varer eller tjenester,
- k) utleveringskvittering: bekreftelse for kredittsalg,
- l) løpende anvendelse: all bruk av kassasystemet, herunder registrering av salg mv. og utskrift av kvitteringer som nevnt i bokstavene h til m, endring av priser, korreksjoner, skuffeåpninger (nullinnslag), utskrift av rapporter og lignende, samt endringer av programvare og midlertidig tilkobling av eksternt programvare anses som løpende anvendelse,
- m) elektronisk journal: dokumentasjon av den løpende anvendelsen av kassasystemet i elektronisk form,
- n) Z-rapport: sammenstilling av dagens registreringer i kassasystemet,
- o) X-rapport: Sammenstilling av registreringer i kassasystemet siden forrige Z-rapport.

§ 5a-2. Registrering i kassasystemet

Bokføringspliktig skal registrere kontantsalg mv. fortløpende i et kassasystem med produkterklæring som nevnt i kassasystemloven § 5 med mindre annet er bestemt i denne forskrift. Også annen løpende anvendelse av kassasystemet skal registreres fortløpende i kassasystemet.

Registrering i kassasystemet skal omfatte all den informasjon som kreves spesifisert på X-rapport, Z-rapport og kvitteringer etter kassasystemforskriften § 2-8 (§§ 2-8-1 til 2-8-7).

Kontantsalget skal registreres på den enkelte operatør hvis systemet har slik funksjonalitet.

Tips kan registreres særskilt i kassasystemet hvis systemet har slik funksjonalitet og kontanttips oppbevares i kassaskuffen. Registrering skal da også omfatte tips betalt med betalingskort mv. Dersom tips ikke registreres særskilt på kassasystemet, kan kontanttips ikke oppbevares i kassaskuffen.

§ 5a-3. Forbud mot andre kassasystemer enn de som har produkterklæring

Det kan bare benyttes kassasystemer i virksomheten som er meldt inn etter § 5a-4 og som det foreligger produkterklæring for etter kassasystemloven § 5.

§ 5a-4. Plikt til å melde fra om kassasystem

§ 5a-4-1. Meldepliktens innhold

I melding som nevnt i bokføringsloven § 10a skal antall kassasystemer i virksomheten angis og hvert enkelt kassapunkt spesifiseres med modell, type og ID-nummer. Det skal videre angis på hvilke adresser disse befinner seg. Melding skal gis ved virksomhetens oppstart, og ved enhver endring i beholdningen av kassasystemer.

Dersom flere bokføringspliktige bruker felles kassasystem, jf. § 5a-9, skal hver enkelt bruker gi melding.

Melding skal gis innen én uke etter at meldeplikten oppsto.

§ 5a-4-2. Signatur mv.

Melding om kassasystem skal gis elektronisk.

Melding om kassasystem skal anses underskrevet ved bruk av

- a) kvalifisert sertifikatløsning, eller
- b) fødselsnummer og organisasjonsnummer, samt bruk av PIN-kode som gir fullmakt til å godkjenne meldingen.

Tildeling av PIN-kode skjer på den måte som Skattedirektoratet bestemmer.

§ 5a-5. Krav til bruk av kassaskuff

Bokføringspliktig skal oppbevare kontanter i integrert kassaskuff. Dersom kontantsalget blir registrert i kassasystemet på den enkelte operatør, kan operatøren likevel benytte pengebelte eller lignende for å oppbevare kontanter for virksomheten.

Integrert kassaskuff skal lukkes umiddelbart etter at betaling for kontantsalget er mottatt. Det samme gjelder dersom kassaskuffen har vært åpnet for andre formål som veksling eller utbetalinger.

Dersom flere bokføringspliktige bruker felles kassasystem, jf. § 5a-9, må minst en av de bokføringspliktige bruke integrert kassaskuff for oppbevaring av betalingsmidlene. Dersom det ikke er mulig å holde betalingsmidlene fra flere bokføringspliktige brukere adskilt i kassaskuffen, skal øvrige brukere oppbevare betalingsmidlene i egne kassaskuffer.

§ 5a-6. Salgskvittering mv.

§ 5a-6-1. Utskrift av salgskvittering mv.

Ved hvert salg skal det skrives ut en salgskvittering fra kassasystemet som skal fremlegges for kunden.

Dersom kassasystemet også brukes til å registrere kredittsalg skal det skrives ut en utleveringskvittering.

§ 5a-6-2. Elektronisk salgskvittering mv.

Salgskvittering kan overleveres kunden elektronisk. Også i slike tilfeller skal det skrives ut en salgskvittering på papir som skal fremlegges for kunden.

Første ledd gjelder tilsvarende for utleveringskvittering.

§ 5a-7. Returer og andre korreksjonsposter

§ 5a-7-1. Krav til dokumentasjon av returer mv.

Ved returer skal det skrives ut en særskilt returkvittering. Ved returer hvor det samtidig skjer en ny salgstransaksjon kan returen fremgå av salgskvitteringen.

Dersom det er registrert feil betalingsmiddel på salgskvittering, skal det tas ut returkvittering som korrigerer feilen og ny salgskvittering med angivelse av rett betalingsmiddel.

§ 5a-7-2. Krav til dokumentasjon av andre korreksjonsposter

Det skal foreligge dokumentasjon av korreksjonsposter med angivelse av beløp og årsak.

Dersom korreksjonen gjelder tidligere registrert salg, skal det foreligge ytterligere dokumentasjon som underbygger korreksjonen. Tilbakebetaling til kunde skal dokumenteres med kundens signatur og telefonnummer.

§ 5a-8. Registrering av vekselkasse og krav til dokumentasjon ved uttak av kontanter

Ved salgsdagens begynnelse skal vekselkassen registreres i kassasystemet.

Uttak av kontanter eller andre betalingsmidler fra kassaskuffen i løpet av dagen skal dokumenteres særskilt. Dokumentasjonen skal minst inneholde følgende opplysninger

- a) dato og klokkeslett,
- b) beløp, og
- c) hvem som har gjort uttaket.

Dokumentasjonen skal oppbevares i kassaskuffen.

§ 5a-9. *Bruk av felles kassasystem*

Flere bokføringspliktige kan benytte felles kassasystem hvis kassasystemet er tilrettelagt for dette, jf. kassasystemforskriften § 2-5 femte ledd.

Når flere bokføringspliktige benytter felles kassasystem skal betalingsmidlene holdes adskilt, jf. § 5a-5 tredje ledd, og det skal foretas individuelle dagsoppgjør.

§ 5a-10. *Overføring av opplysninger til annet oppbevaringsmedium*

Dersom lagringsminnet er fullt skal opplysningene i elektronisk journal umiddelbart overføres til annet elektronisk oppbevaringsmedium, jf. kassasystemforskriften § 2-7 første ledd.

§ 5a-11. *Reserveløsninger*

Dersom det oppstår feil i et kassasystem, og feilen medfører at kravene i kassasystemloven § 3 eller kassasystemforskriften §§ 2-1 til 2-8 ikke oppfylles, skal feilen rettes uten ugrunnet opphold. Inntil feilen er rettet skal den bokføringspliktige ta i bruk hensiktsmessige reserveløsninger.

§ 5a-12. *Krav til innhold mv. i salgsdokument*

Kassasystemet skal skrive salgsdokument (salgskvittering) til kunden for hvert salg. Beløpet som registreres skal være lett synlig for kunden med mindre dette er vanskelig gjennomførbart.

Salgskvittering skal, med de unntak som følger av tredje og fjerde ledd, inneholde de opplysninger som følger av bokføringsforskriften § 5-1 (§§ 5-1-1 til 5-1-8) og kassasystemforskriften § 2-8-4. Salgskvitteringen skal dessuten angi klokkeslett for salget.

Selger kan fravike krav om angivelse av kjøper, jf. § 5-1-1 nr. 2, ved kontantsalg fra detaljist. Dette gjelder likevel ikke når kjøper er bokføringspliktig, herunder når en ansatt kjøper på vegne av sin bokføringspliktige arbeidsgiver, og varen eller tjenesten er beregnet for videresalg eller som direkte innsatsfaktor i produksjon eller tjenesteleveranse, med mindre:

- a) betalingen skjer med kontanter og beløpet ikke overstiger kr 1.000 inklusive merverdiavgift og kjøpet ikke gjelder drivstoff til bruk i person- og varetransport, eller
- b) betalingen skjer med den bokføringspliktiges betalingskort og beløpet ikke overstiger kr 2.000 inklusive merverdiavgift.

Unntaket gjelder heller ikke ved kontantsalg der vederlaget er på kr 40.000 eller mer inklusive merverdiavgift og det betales med kontanter. Selger plikter i alle tilfelle å angi kjøper på dennes kvittering dersom kjøper ber om dette, jf. 5-5 annet ledd. I slike tilfeller skal selger signere og stemple kvitteringen.

Ved kontantsalg fra detaljist kan enkeltinnslag angis per varegruppe dersom detaljert beskrivelse av art, jf. § 5-1-1 nr. 3, vanskelig lar seg gjennomføre. Selger plikter i slike tilfeller å utstede ytterligere spesifikasjon dersom kjøper ber om dette.

§ 5a-13. *Dokumentasjon av hver enkelt salgstransaksjon mv.*

Registrert kontantsalg og annen løpende anvendelse av kassasystemet skal dokumenteres med elektronisk journal.

§ 5a-14. *Dagsoppgjør*

Ved dagens slutt skal det utarbeides en Z-rapport fra hvert enkelt kassapunkt.

Z-rapporten skal enten skrives ut på papir eller lagres elektronisk i kassasystemet slik at den til enhver tid kan skrives ut på papir.

Tilsvarende skal det ved dagens slutt utarbeides rapport fra hver enkelt betalingsterminal over de betalinger og uttak som er registrert. Den delen av betalingene som gjelder tips skal fremgå særskilt. Rapporten skal være fortløpende nummerert med maskinelt tildelte nummer.

Kontantbeholdningen skal telles og sammenholdes med opplysningene på Z-rapporter. Opplysninger fra betalingsterminal om betalinger ved bruk av betalingskort skal sammenholdes med tilsvarende opplysninger på Z-rapport. Eventuelle differanser skal forklares. Avstemmingen skal foretas for det enkelte kassapunkt. Hvis kassapunktene betjenes av flere operatører som har egen kassaskuff, skal avstemmingen foretas for hver enkelt operatør.

Hvis tips ikke er registrert på kassasystemet, jf. § 5a-2 fjerde ledd, skal kontanttips telles opp særskilt og fremgå av dagsoppgjøret.

Det skal fremgå hvem som har foretatt opptelling av kontantbeholdningen og avstemt kontantsalget.

§ 5a-15. Oppbevaring og tilgjengelighet

Z-rapport og rapport fra betalingsterminal skal oppbevares sammen med avstemmingen av kontantsalget.

Kassasystemet må i sin helhet befinne seg i Norge. Elektronisk journal skal til enhver tid oppbevares i Norge og opplysningene skal være tilgjengelige elektronisk i hele oppbevaringstiden. Kassasystemet kan likevel bringes midlertidig ut av Norge dersom dette skjer som ledd i transportvirksomhet til eller fra utlandet.

Kassasystemets systembeskrivelse skal være tilgjengelig på de adresser den bokføringspliktige har meldt, jf. § 5a-4-1 første ledd.

§ 5a-16. Unntak fra kravene om dokumentasjon av kontantsalg

§ 5a-16-1. Ambulerende og sporadisk kontantsalg mv.

For bokføringspliktige som driver ambulerende eller sporadisk kontantsalg som ikke overstiger 3 ganger folketrygdens grunnbeløp i løpet av et regnskapsår for så vidt gjelder denne virksomheten, gjelder ikke kravet i bokføringsloven § 10a. Det samme gjelder bokføringspliktige med kontantsalg som ikke overstiger kr 50 000 eksklusive merverdiavgift i løpet av et regnskapsår. Bokføringspliktige som nevnt i første og annet punktum kan dokumentere kontantsalg fortløpende i innbundet bok, der sidene er forhåndsnummerert, ved gjenpart av daterte forhåndsnummererte salgsbilag eller ved oppstilling over ut- og innleverte varer og kontanter. Oppstillingen skal være datert og signert. Det skal skrives kvittering dersom kunden ber om det. Plikten til nummerering av salgsbilag gjelder ikke konkursbo som nevnt i § 1-1.

Som daterte, forhåndsnummererte salgsbilag etter første ledd tredje punktum, regnes også forhåndsnummererte billetter. Det skal fremgå av salgsbilaget i hvilken grad det er gitt rabatt eller fribillett. Hvis rabatt eller fribillett er gitt på grunnlag av medlemskap eller lignende, skal det opplyses om dette.

§ 5a-16-2. Oppsøkende salg til publikum

Ved oppsøkende salg til publikum på idrettsarrangementer, konserter og lignende, kan daglig salg fra hver enkelt selger registreres som ett beløp på kassasystemet, og det kan unnlates å skrive ut kvittering til kunden. Ved registrering som nevnt i første punktum og for bokføringspliktige som ikke har plikt til å benytte kassasystem, må dokumentasjonen av kontantsalget vise ut- og innleverte varer og kontanter. Oppgjørene skal telles og signeres av to personer.

§ 5a-16-3. Salg fra automater

Salg fra automater kan dokumenteres med avstemming mellom opptelte kontanter og registrerte salg etter automatens telleverk, eller beregnet salg ut fra andre registrerte opplysninger i automaten. Dersom automaten ikke registrerer slike opplysninger kan salget dokumenteres med lister som viser beregnet salg ut fra endring i varebeholdning.

Unntaket i første ledd gjelder ikke drivstoff-, parkerings- og billettautomater. Unntaket gjelder heller ikke andre automater med funksjonalitet til å skrive salgskvittering. For dagsoppgjør gjelder likevel bestemmelsen i § 5a-16-5.

§ 5a-16-4. *Salg fra andre ubetjente salgssteder*

Salg fra andre ubetjente salgssteder kan dokumenteres med forhåndsnummererte konvolutter eller innbundet bok der sidene er forhåndsnummererte. Dokumentasjonen skal inneholde opplysninger om ytelsens art og omfang, dato og vederlag. Salg av varer kan alternativt dokumenteres med lister som viser beregnet salg ut fra endring i varebeholdning.

§ 5a-16-5. *Dagsoppgjør mv.*

Ved salg som nevnt i §§ 5a-16-1, 5a-16-2 og 5a-16-5 skal det foretas daglig opptelling av kassabeholdning som skal sammenholdes mot salgsdokumentasjonen. Ved salg som nevnt i §§ 5a-16-3 og 5a-16-4 kan avstemming mot salgsdokumentasjon skje på det tidspunktet den bokføringspliktige oppsøker salgsstedet, forutsatt at kassabeholdningen er tilfredsstillende sikret i mellomtiden. Oppgjørene skal dateres og det skal fremgå hvem som har foretatt opptelling av kassabeholdningen. Eventuelle differanser skal forklares.

§ 5a-16-6. *Dispensasjon*

Departementet kan i særlige tilfeller gjøre ytterligere unntak fra kravet til å registrere kontantsalg mv., jf. § 5a-2 første ledd.

§ 8-1 skal lyde som følger:

§ 8-2. *Taxinæring*

§ 8-2-1. *Taksameter*

Bokføringspliktige som driver taxinæring skal registrere kontant- og kredittsalg ved bruk av taksameter som tilfredsstillende kravene i forskrift 1. oktober 2009 nr. 1226 om krav til taksametre.

§ 8-2-2. Krav til innhold i salgsdokument

Ved kontantsalg skal taksameteret skrive salgsdokument (salgskvittering) til kunden for hvert salg. Kvitteringen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 5a-12.

§ 8-2-3. Dokumentasjon av kontantsalg

Kontantsalget skal dokumenteres ved bruk av skiftlapper og rapport fra taksameteret som viser hver enkelt salgstransaksjon, jf. § 8-2-2. Skiftlappene skal nummereres fortløpende av systemet og inneholde løyvenummer og taksameterets serienummer.

Skiftlappen skal for hvert skift inneholde følgende opplysninger:

1. skiftets dato,
2. klokkeslett for skiftets begynnelse og slutt,
3. antall turer,
4. brutto innkjørt beløp fordelt på kontant og kreditt,
5. kontanttips og tips som betales med betalingskort mv.,
6. totale og besatte kilometer,
7. sjåførens navn og fødselsnummer eller annen identifikasjonskode, og
8. akkumulerte tall for totale kilometer og totalt innkjørt i kroner. Kilometer og kroner skal oppgis med henholdsvis minimum seks- og nisifrede tall.

Skiftlapper skal ved utskrift signeres fortløpende med fullt navn av skiftets sjåfør.

Dersom skiftlappsystemet på grunn av feil, strømbrudd eller lignende midlertidig er ute av drift skal årsaken dokumenteres. I disse tilfellene skal det benyttes forhåndsnummererte manuelle skiftlapper. Besatte kilometer, jf. annet ledd nr. 5 kan i slike tilfeller unnlates spesifisert. For øvrig gjelder § 5a-11 så langt den passer.

§ 8-2-4. Kassaavstemming

For hvert skift skal det foretas en avstemming hvor opptalt kassabeholdningen mv. sammenholdes med kontantsalg ifølge skiftlapp. Avstemmingen skal dateres og det skal fremgå hvem som har foretatt avstemmingen.

§ 8-2-5. Oppbevaringsplikt

Dokumentasjon som nevnt i §§ 8-2-3 og 8-2-4 skal oppbevares i 10 år.

§ 8-2-6. Dispensasjon

Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra kravet til taksameter i § 8-2-1.

§ 8-5-4 skal lyde:

§ 8-5-4 Dokumentasjon av inngangspenger og garderobeavgift

På kassasystemet, jf. § 5a-2, skal det også registreres gjester som gis fri adgang eller fri garderobe.

II

Forskriften trer i kraft dd. mmmm 201å. Bokføringspliktige må overholde kravene som følger av loven og forskrifter gitt i medhold av loven innen dd. mmmm 201å.